

Eerstejaarsrendement

*Ivo Arnold & Gerard Baars**

Dit themanummer over eerstejaarsrendement verschijnt kort na het aantreden van het nieuwe kabinet in Nederland (Rutte II). Een nieuwe regering leidt vaak tot beleidswijzigingen, ook op onderwijsgebied. Een blik op de onderwijsparagraaf van het regeerakkoord leert dat de ambities hoog zijn: PvdA en VVD willen dat het onderwijs en de wetenschap in Nederland tot de top vijf van de wereld gaan behoren. Voor het hoger onderwijs zijn de in het oog lopende nieuwe beleidsmaatregelen de voorgenomen omzetting van de basisbeurs in een sociaal leenstelsel en de bezuiniging op de ov-jaarkaart. Het beleid gericht op bekostiging van kwaliteit door middel van de eerder overeengekomen prestatieafspraken wordt voortgezet. Opvallend genoeg maakt dit kabinet een pas op de plaats met betrekking tot selectie aan de poort. De bestaande selectie bij *University Colleges* en opleidingen met capaciteitsbegrenzing blijft bestaan, maar de mogelijkheden voor decentrale selectie worden niet uitgebreid.

Met de voorgenomen invoering van een sociaal leenstelsel hebben studenten er nog meer dan voorheen belang bij om hun studie snel af te ronden. Hoe studenten precies op het nieuwe stelsel zullen reageren, is moeilijk te voorspellen. Prikfelt het nieuwe stelsel tot sneller studeren of gaan studenten juist meer tijd stoppen in bijbaantjes, ten koste van de studie-inspanning? En gaan studenten minder college volgen als het openbaar vervoer niet meer gratis is? We weten het nog niet. Maar duidelijk is wel dat met een goede studiekeuze en studiestart de teller van de studieschuld minder hoog zal oplopen.

Dit maakt het voorliggende themanummer over eerstejaarsrendement zeer actueel. Wat kunnen instellingen van hoger onderwijs doen om een goede studiekeuze te bevorderen en studenten te stimuleren een vliegende start te maken? De focus op eerstejaarsrendement sluit aan bij de waarneming dat studie-uitval in de meeste gevallen in het eerste jaar plaatsvindt, en dat substantiële studievertraging ook zijn oorsprong heeft in een te langzame start. In dit themanummer wordt een aantal artikelen gebundeld over mogelijke maatregelen die onderwijsinstellingen kunnen nemen om studiesucces te bevorderen. Het betreft drie artikelen die maatregelen voor de poort bespreken en twee artikelen die interventies na de poort beschrijven.

Uit eerder onderzoek is bekend dat de studieresultaten in het middelbaar onderwijs een goede voorspeller zijn van studiesucces in het hoger onderwijs. Het artikel van *De Koning, Loyens, Smeets, Rikers* en *Van der Molen* gaat dieper in op deze

* Prof. dr. Ivo Arnold is werkzaam bij de Erasmus School of Economics, Erasmus Universiteit Rotterdam (arnold@ese.eur.nl). Dr. Gerard Baars is werkzaam bij Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam (baars@risbo.eur.nl).

relatie, met gegevens van zeven cohorten Rotterdamse psychologiestudenten. Daarbij richten de auteurs zich specifiek op de vraag of de eindexamencijfers voor de door de Onderwijsraad belangrijk gevonden kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde betere voorspellers zijn dan de eindexamencijfers voor andere vakken. Hieruit moet volgen of het raadzaam is om bij een eventuele selectie aan de poort te focussen op de cijfers voor de kernvakken.

Visser, Van der Maas, Engels-Freeke en Vorst bespreken vervolgens de resultaten van een quasi-experiment bij de opleiding Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam, waarbij aankomende studenten voorafgaand aan de studie deelnamen aan een week proefstuderen. Deze week werd afgesloten met een eindtoets. Vervolgens vergeleken zij de studieresultaten van studenten die het proefstuderen met een positief resultaat afsloten met die van studenten die hierin niet slaagden.

Het derde artikel, van *Spaai, Timmermans, Bulten, Oostra, Admiraal, Hulsman en Zwinderman*, bespreekt de resultaten van decentrale selectie in de opleiding Geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. De onderzoeksvraag is hier of decentrale selectie voorspellende waarde heeft, met andere woorden of decentraal geselecteerde studenten het beter doen dan ingelote studenten.

Volgens het regeerakkoord is de regering niet voornemens om universiteiten extra mogelijkheden te bieden om studenten voor de poort te selecteren. Toch kunnen de in dit nummer gepresenteerde onderzoeksresultaten de nieuwe minister er wellicht van overtuigen dat verder experimenteren met selectie aan de poort bijdraagt aan onze kennis over de aansluiting tussen het vwo en het hoger onderwijs enerzijds en aan een goede matching tussen student en opleiding anderzijds. Het zou niet de eerste aanpassing in het regeerakkoord zijn.

De resterende twee artikelen betreffen interventies na de poort. In een onderzoek bij studenten Economie en Bedrijfseconomie van de Erasmus Universiteit Rotterdam laten *Baars en Arnold* zien dat het mogelijk is om studenten die uitvallen al heel vroeg in het eerste jaar te identificeren. Dat stelt een opleiding in staat om voor deze studenten specifiek beleid te voeren, gericht op ofwel een vroege verwijzing naar een beter aansluitende opleiding ofwel extra ondersteuning.

Ten slotte doen *Vermeulen, Scheepers, Adriaans, Arends, Van den Bos, Bouwmeester, Van der Meer, Schaap, Smeets, Van der Molen en Schmidt* verslag van het project 'Nominaal=Normaal' aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. In dit project worden studenten uitgedaagd om in het eerste jaar nominaal te studeren, door de norm van het bindend studieadvies te verhogen tot 60 studiepunten. Met de komst van een leenstelsel is deze maatregel actueler dan ooit, omdat het de student dwingt de focus op de studie te houden en zo de studieschuld laag te houden.

Een themanummer over eerstejaarsrendement alleen doet natuurlijk geen recht aan de complexiteit van de problematiek en aan de veelheid aan onderzoek die er op dit gebied is. Met de bespreking van het boek *Studiesucces bevorderen: het kan en is niet moeilijk* verwijzen wij de lezer dan ook graag door naar verdere literatuur over *evidence-based* rendementsverbeteringen die ook nog eens verrassend eenvoudig zijn door te voeren.

Dit themanummer sluit af met een korte slotreflectie over het thema eerstejaarsrendement.

Ten slotte dient erop te worden gewezen dat de artikelen in dit themanummer alle uit de Nederlandse context komen. Het gedachtegoed in de artikelen is echter ook zinvol voor Vlaamse lezers van het *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*. In Vlaanderen wordt namelijk ook volop gewerkt aan (onderzoek naar) de instroomproblematiek, enerzijds via de ontwikkeling van assessmentinstrumenten die voor de poort worden ingezet en anderzijds via een aanbod van begeleidingsinitiatieven gericht op bepaalde subgroepen van studenten na de poort. We nodigen Vlaamse onderzoekers dan ook graag uit om in een van de volgende nummers van *TvHO* te publiceren over de uitkomsten van dit onderzoek.